

‘Avondklokrellen’

Lokale dynamiek in een mondiale crisis

E:M+MA.

23 maart 2023

Achtergrond

- Vanaf maart 2020 coronapandemie (besmettingsgolven, maatregelen)
- Kabinet kondigt avondklok af op 25 januari 2021
- Tussen 23 en 27 januari onrustig op 21 plekken in het land (NOS)
- 24 januari rellen in Eindhoven, 25 januari rellen in Den Bosch, gevolgd door onrust, ook in Breda en Helmond

“Dit is crimineel gedrag. En dan gaan we niet zoeken naar diepe sociologische betekenissen of oorzaken. Crimineel gedrag, daar hebben we de politie voor.”

Mark Rutte, 26 januari 2021 (NOS)

Methoden

- Literatuurstudie
- Academisch Atelier (8 deelnemers)
- Analyse (online) media 23-30 januari 2021
  - + Kwantitatief en Kwalitatief
  - + Openbare sociale platforms (Twitter)
  - + Besloten sociale platforms (Telegram)
- Analyse politiegegevens (verdachten 'avondklokrellen')
- Interviews (n=64)
- Focusgroepen (n=4)
- Reflectiegroepen (n=3)
  - + Sessie burgemeesters en CdK
  - + Sessies professionals

Opvallende bevindingen

- Goed inzicht in aanloop, verloop en nasleep avondklokrellen
- Fenomeen avondklokrellen uitte zich per gemeente anders...
  - **Eindhoven**, 24 januari: grootschalige rellen, bewust (landelijk) aangewakkerd, veel personen van buiten de gemeente met strafblad), betrokkenheid supporters en actiegroepen, lang onrustig

Opvallende bevindingen

- Fenomeen avondklokrellen uitte zich per gemeente anders...
  - **Den Bosch**, 25 januari: omvangrijke en bedreigende plunderingen binnenstad, vertrokken vanuit gebied met beladen historie, minder ernstig dan Eindhoven, minder externe veelplegers, geen harde kern of notoire ordeverstoorers

Bron: Omroep Brabant

Opvallende bevindingen

- Fenomeen avondklokrellen uitte zich per gemeente anders...
  - **Breda en Helmond:** bleef relatief beperkt, maakte deel uit van langere periode van maatschappelijke onrust en ordeverstoringen in de context van de coronapandemie
  - In **'s-Hertogenbosch, Breda en Helmond** geen duidelijke formele organisatie achter avondklokrellen

Bron: Brabants Dagblad

Opvallende bevindingen

- Kenmerken relplegers
  - Overeenkomsten in leeftijd en geslacht: man (98%) tussen 20 en 30 jaar
  - Van 163 arrestanten 1521 antecedenten bekend
  - Circa helft 1-5 antecedenten; andere helft 6+
  - Meeste arrestanten Eindhoven/'s-Hertogenbosch
  - Meeste 'veelplegers' actief in Eindhoven (70% van top 20), grootste deel van buiten (toevallig aanwezigheid en laten meeslepen minder aannemelijk)

Opvallende bevindingen

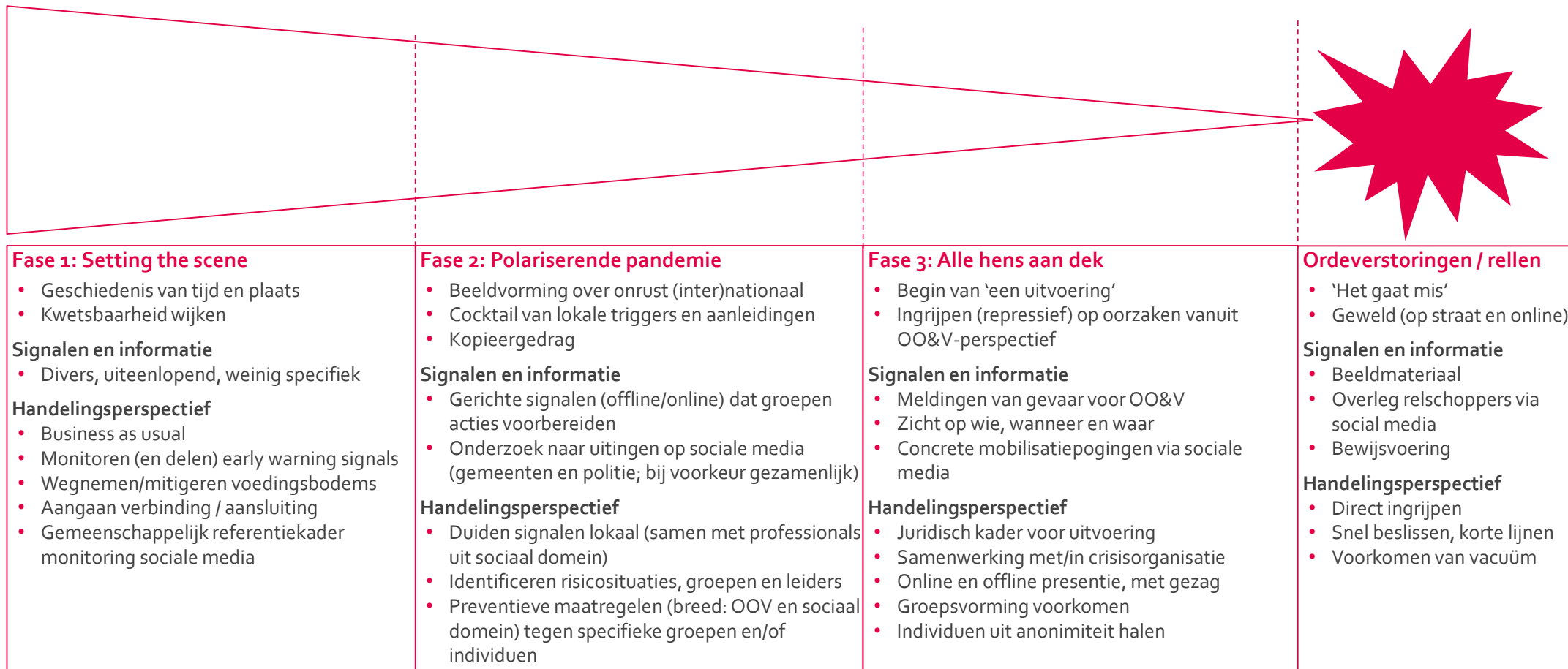
- Sociale media maken een verschil:
  - “Bubbels” zijn coördinatiemechanisme voor aanjagers
  - Combinatie met traditionele media is krachtig
  - “Bubbels” zijn nooit helemaal gesloten, kunnen worden gemonitord en beïnvloed (al is dat laatste voor alle betrokkenen grillig)
  - Maakt huidige tijd wezenlijk anders dan rellen in eerdere decennia

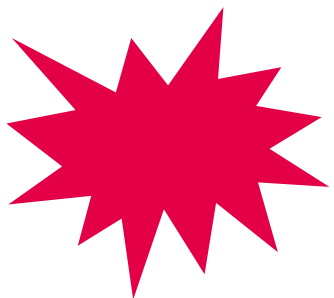
Fasering en focus

Onrust en rellen – de aanloop

Onrust en rellen – de nasleep

<p>Ordeverstoringen / rellen</p> <ul style="list-style-type: none"> • 'Het gaat mis' • Geweld (op straat en online) <p>Signalen en informatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beeldmateriaal • Overleg relschoppers via social media • Bewijsvoering <p>Handelingsperspectief</p> <ul style="list-style-type: none"> • Direct ingrijpen • Snel beslissen, korte lijnen • Voorkomen van vacuüm	<p>Fase 4: Wonden likken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rotzooi opruimen • Slachtoffers identificeren • Daders identificeren • Nasleep beheersen <p>Signalen en informatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oog voor open zenuwen • Debrief professionals (beleid en uitvoering) <p>Handelingsperspectief</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kader voor herstel • Nazorg professionals • Nazorg stad: herstelgerichte communicatie	<p>Fase 5: Afwikkelen, nazorg en kennisopbouw</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nazorg organiseren • Opsporing, vervolging, berechting • Duiding, evaluatie en formuleren nadere onderzoeksvragen <p>Signalen en informatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dader- en slachtoffergerichte communicatie • Kennisopbouw netwerken en motivatie daders <p>Handelingsperspectief</p> <ul style="list-style-type: none"> • Schadevergoeding • Slachtofferhulp • In gesprek gaan met inwoners / jongeren • Opbouwen gezamenlijk referentiekader voor duiding online/offline aspecten van ordeverstoringen	<p>Fase 6: Opnieuw verbinding zoeken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Preventie en versterking • Geschiedenis van tijd en plaats • Kwetsbaarheid wijken <p>Signalen en informatie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Divers, uiteenlopend, weinig specifiek <p>Handelingsperspectief</p> <ul style="list-style-type: none"> • Business as usual • Monitoren (en delen) early warning signals • Wegnemen / mitigeren voedingsbodems • Aangaan verbinding / aansluiting • Implementeren gemeenschappelijke preventieve aanpak ordeverstoringen (online/offline; bestuursrechtelijk, civielrechtelijk/strafrechtelijk)
--	--	---	---

Handelingsperspectieven

- Experimenteer met goede voorbeelden “ogen en oren in de wijk”, “informatie verzamelen en wegen”, “sfeerbeheer”, “spanningsopbouw”
- Ontwikkel routine “wat je zelden doet, doe je zelden goed”
- Ontwikkel een gezamenlijk referentiekader voor het interpreteren van online aangejaagde ordeverstoringen

“Het onderzoek laat ondubbelzinnig zien dat sociale omstandigheden en factoren die er al waren, deels onderdeel van de lokale geschiedenis, deels in de hand gewerkt of versterkt door de dynamiek van de coronacrisis, meespelen in het gedrag van relplegers en daarmee het verloop van de rellen beïnvloedden.”

Onderzoeksrapport 'Avondklokrellen': lokale dynamiek in een mondiale crisis, 2022.

Handelingsperspectieven

- Wees bewust van onvermijdelijke versmalling van focus, maar kijk breed zodra de situatie onder controle is
- Géén receptenboek tegen ongeregeldheden, géén handleiding om ze aan te pakken

Dilemma's/uitdagingen

- Voorbereiden en opschalen, afschalen preventie en voorbereiden: hoe sluit je de cirkel?
- Ken je je doelgroep of is het een grillige gelegenheidsformatie: tot wie richt je je in woord en daad?
- “daders” en “slachtoffers”: hoe scherp maak je onderscheid in je benadering?

Vragen?